

Σύνθεση λέξεων με στοιχεία και
προθέσεις από τα αρχαία ελληνικά

Συν + θέσις
= σύνθεση

Σύνθετες λέξεις από τα αρχαία ελληνικά

- Στα αρχαία ελληνικά η **χρήση** ενός **στοιχείου** ή μιας **πρόθεσης**, **μπροστά από μια λέξη** έδινε **ξεχωριστή έννοια** στη νέα σύνθετη λέξη.

Πχ **εις** (μέσα σε) + **βάλλω** = **εισβάλλω** (εφορμώ, μπαίνω με ορμή)

κατά (προς τα κάτω) + **βάλλω** = **καταβάλλω**
(εξαντλώ, εξασθενίζω)

Σύνθεση με στοιχεία από την αρχαία ελληνική γλώσσα

	<u>Σημασία</u>		<u>Σημασία</u>
α(αν)-	[στερητικό]	δυσ-	δύσκολα, κακά
αιι-	πάντα, αδιάκοπα	ευ-	καλά, εύκολα
αλληλο-	ο ένας τον άλλο	ημι-	μισό
αμφι-	από τα δύο μέρη	ομο-	μαζί, ίδια
αρχι-	πρώτος, ανώτερος	παν-	όλος
αυτο-	από μόνος μου	πυρο-	φωτιά
διχο-	μοιρασμένος σε δύο	τηλε-	μακριά

Παν μέτρον άριστον...

Παραδείγματα

- ✓ **αικίνητος** ⇨ αυτός που κινείται συνέχεια
- ✓ **αλληλοβοήθεια** ⇨ αμοιβαία βοήθεια
- ✓ **αναδρομή** ⇨ επιστροφή στο παρελθόν, αναπόληση
- ✓ **διαδρομή** ⇨ πορεία από ένα σημείο σ' ένα άλλο
- ✓ **αμφίβιο** ⇨ αυτό που ζει και στη στεριά και στη θάλασσα
- ✓ **υπεράνθρωπος** ⇨ ανώτερος από την ανθρώπινη δύναμη
- ✓ **τηλεμαχία** ⇨ συζήτηση αντιπάλων στην τηλεόραση
- ✓ **δυσκίνητος** ⇨ αυτός που κινείται με δυσκολία

Σύνθεση με προθέσεις από την αρχαία ελληνική γλώσσα

<u>Πρόθεση</u>	<u>Σημασία πρόθεσης</u>	<u>Πρόθεση</u>	<u>Σημασία πρόθεσης</u>
αμφί	και από τις δύο πλευρές	παρά	δίπλα, κοντά σε ή παράλληλα
ανά	πάνω σε κάτι ή ξανά	περί	γύρω από
διά	μέσα από	προ	μπροστά από κάτι ή πριν, προηγουμένως
εις	μέσα σε	προς	με κατεύθυνση σε
εκ	έξω ή μακριά από	συν	μαζί με
επί	πάνω σε	υπέρ	πάνω από, πέρα από, πάρα πολύ
κατά	προς τα κάτω ή εναντίον	υπό	κάτω από
μετά	μαζί με ή κατόπιν	αντί	απέναντι ή ενάντια

Παν μέτρον άριστον...

Παραδείγματα

Συνοπτικός πίνακας του ρήματος βάλλω με προθέσεις
από τα αρχαία ελληνικά

αμφιβάλλω	εισβάλλω	μεταβάλλω	προσβάλλω
αναβάλλω	εκβάλλω	παραβάλλω	συμβάλλω
αποβάλλω	επιβάλλω	περιβάλλω	υπερβάλλω
διαβάλλω	καταβάλλω	προβάλλω	υποβάλλω

Εσωτερική αύξηση

- Τα **ρήματα** που σχηματίζουν σύνθετες λέξεις με τις προθέσεις και **παίρνουν αύξηση, τη διατηρούν** μέσα στη νέα σύνθετη λέξη (**εσωτερική αύξηση**), στην **κλίση του παρατατικού και του αορίστου** και **όχι** στην αρχή της.

Παραδείγματα

Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος
διαστέλλω	διέστελλα	διέστειλα
καταβάλλω	κατέβαλλα	κατέβαλα
ανατέλλω	ανέτελλα	ανέτειλα
διαρρέω	διέρρεα	διέρρευσα
αναγγέλλω	ανήγγειλα	ανήγγειλα
υποκύπτω	υπέκυπτα	υπέκυψα
διαδίδω	διέδιδα	διέδωσα
εκθέτω	εξέθετα	εξέθεσα